

Yvonna Fričová

BRASÍLIA

Hlavní město betonu

BRASÍLIA

Capital of Concrete

PhDr. Yvonna Fričová

Vystudovala žurnalistiku a je editorka a spisovatelka. S manželem fotografem Pavlem Fričem v roce 1992 založili malé nezávislé nakladatelství Titanic, spojené s řadou uměleckých knižních projektů oceňovaných za práci s fotografií. Kromě architektury a české vlastivědy se jako jedna z mála v České republice zabývá iberoamerickou tematikou.

Politický slib, jasný urbanistický plán, modernistický architektonický výraz, tradiční brazilské prvky, nadšení dělníci a železobeton – to vše bylo základem pro vybudování hlavního města Brazílie mezi lety 1956 a 1960. Článek připomíná příběh vzniku tohoto sídla, jeho hlavní protagonisty a několik vybraných staveb.

Political promise, clear urban design, modernist architectural expression, traditional Brazilian elements, keen workers and reinforced concrete – all this was the basis for building the Brazilian capital between 1956 and 1960. The article recalls the story of the establishment, its main protagonists and several selected buildings.

1 Ministerstvo zahraničních věcí, Oscar Niemeyer, 1970
1 Ministry of Foreign Affairs, Oscar Niemeyer, 1970

Betonová socha Marco Brasília (Milník pro Brasília) od Oscara Niemeyera na ústředním náměstí Tří mocí v hlavním městě Brazílie je pomníkem zápisu tohoto města na seznam památek světového dědictví UNESCO v roce 1987. Nominaci si zasloužila po pouhých 27 letech existence jako vrcholné dílo lidské kreativity 20. století, které pozoruhodným uměleckým způsobem ztvárnilo principy a ideály modernistického hnutí, jak je v roce 1943 vytyčil Le Corbusier v Athénské chartě. Vedle architektury Oscara Niemeyera byl oceněn urbanistický koncept Lucia Costy, rychlost výstavby (město bylo víceméně postaveno v letech 1957 až 1960 zejména díky prezidentovi s českými předky Juscelinu Kubitschekovi) a využití nejmodernějších technologií své doby, především železobetonu.

K realizaci tohoto velkolepého díla v odlehlé pustině vnitrozemí, kam musel být veškerý stavební materiál dopravován z obrovských vzdáleností, zcela stěžejním způsobem napomohl beton, ať už šlo o rekordně rychlou výstavbu velkého množství úředních a obytných budov, umělecké skvosty smělé architektury Oscara Niemeyera a dalších brazilských tvůrců, přehradní dílo pro zásobování města vodou a elektřinou či o zpevnění rozlehlých ploch náměstí a komunikací nebo o několikaúrovňový autobusový terminál, ve své době považovaný za největší betonovou stavbu světa. Veškeré monumentální paláce, Národní kongres, Nejvyšší soud, metropolitní katedrála, Národní divadlo, Národní muzeum, Národní knihovna, muzea a památníky, vojenské objekty, univerzitní stavby, sportovní stadiony, nádraží, televizní věž, ba i autobusové zastávky a československá ambasáda, označovaná za jeden z nejlepších počínů československé architektury druhé poloviny 20. století, jsou z betonu.

Pohledový beton a styl zvaný brutalismus byl v Brasílii povýšen na hlavní uměleckou metodu (např. Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo spravedlnosti, univerzitní kampus atd.) a velmi kreativně se také experimentovalo s betonovými prefabrikáty, vyvíjenými unikátním pracovištěm na Univerzitě v Brasílii. Samostatnou kapitolu tvoří tzv. „polidštěný beton“ v tvorbě jednoho z největších brazilských výtvarníků Athose Bulcãa, který vytvářel z betonových struktur díla považovaná za vrchol mistrovské integrace umění do architektury (např. mozaika z 3 391 betonových hranolů na pyramidální stavbě Národního divadla), stejně jako v krajinářských kracích zahradního architekta Roberta Burleho Marxe. Umělecký i technický úspěch betonových staveb v Brasílii byl založen rovněž na inovativních a elegantních konstrukčních řešeních geniálního inženýra Joaquina Cardoza, který odvážně stanovoval nové hranice zavedeným inženýrským pravidlům, aby za pomoci skrytých struktur železobetonu dosáhl architektvy zamýšleného uměleckého účinku brasílských budov.